

Viite
Lausuntopyyntöne

Perustuslakivaliokunta
PeV@eduskunta.fi

Yhteyshenkilö
Niclas Slotte

Asia

Hallituksen vuosikertomus 2022, K 2/2023 vp

Ahvenanmaan maakunnan hallitus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiasta. Jäljempänä kommentoimme sellaisia kertomuksen osia, joissa mainitaan Ahvenanmaa.

Itsehallinnon uudistaminen

Kertomuksen mukaan Ahvenanmaan itsehallintolain uudistamista valmisteltiin, mutta sitä ei annettu eduskunnalle. Maakunnan hallitus toteaa, että itsehallintolain muuttaminen edellyttää sitä, että sekä valtakunta että maakunta ovat sen muuttamisesta yhtä mieltä. Näin ei ollut, joten ehdotusta ei voitu antaa eduskunnalle. Lisäselvitystä vaativien kysymysten joukossa voidaan mainita esimerkiksi Suomen perustuslain suhde Ahvenanmaan itsehallintolakiin. Muita kysymyksiä, joiden selvittäminen on tärkeää, ovat poikkeusoloja koskeva sääntely, Ahvenanmaan maaherran valinta ja kieliasioita koskevien säännösten selkeyttäminen. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että itsehallintojärjestelmää on mahdollista kehittää, ja että se on toimiva jatkossakin riippumatta Ahvenanmaalla ja valtakunnassa tehtävistä uudistuksista.

Koronapandemia ja valtion tuet

Vuonna 2022 sosiaali- ja terveysministeriö myönsi noin 460 miljoonaa euroa valtionavustusta kunnille, kuntayhtymille ja Ahvenanmaan maakunnalle covid-19-epidemian hoidosta aiheutuneisiin lisäkustannuksiin, joita aiheutui erityisesti testauksesta, rokottamisesta ja hoidosta. Maakunnan hallitus toteaa, että Ahvenanmaan maakunta sai korvauksia maakunnan terveydenhuoltoviranomaisen (ÅHS) kautta, mutta ahvenanmaalaisten kuntien muun muassa vanhustenhuollosta ja koulusta johtuvia kustannuksia ei korvattu vuosilta 2021 ja 2022.

Maakunnan hallitus anoi Ahvenanmaan valtuuskunnalta itsehallintolain 51 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista poikkeuksellisissa oloissa myönnettävää lisäavustusta koronapandemiasta vuosina 2020 ja 2021 aiheutuneiden sellaisten kustannusten kattamiseksi, joita valtio ei ole kattanut. Korvausta myönnettiin vuoden 2020 osalta, mutta

ei kuitenkaan vuoden 2021. Maakunnan hallitus toteaa, että vuotta 2021 koskevan anomuksen epääminen oli ikävää muun muassa poikkeuksellisissa olosuhteissa maksettavaa lisäävustusta koskevan talousjärjestelmän ennakoitavuuden kannalta, kun anomuksen peruste oli sama molempina vuosina.

Ahvenanmaa 100 vuotta

Ahvenanmaan maakunta juhlisti itsehallinnon 100-vuotismerkkivuotta vuoden mittaisella juhlaohjelmalla 9.6.2021–9.6.2022. Valtioneuvosto osallistui merkkivuoteen, ja osallistumista koordinoi valtioneuvoston kanslia yhdessä Ahvenanmaan Åland 100 -juhlavuosiorganisaation kanssa. Maakunnan hallitus toteaa, että yhteistyö oli tältä osin hyvin onnistunutta, ja että järjestelyt onnistuivat.

Ahvenanmaa-strategia

Kesäkuussa hyväksyttiin ensimmäinen Ahvenanmaa-strategia valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Tavoitteena on edistää Ahvenanmaata koskevien asioiden sujuvaa, rakentavaa ja tehokasta hoitamista valtioneuvostossa Ahvenanmaan itsehallintolain mukaisesti. Maakunnan hallitus toteaa, että Ahvenanmaa-strategia on hyvin muotoiltu ja sisältää sellaisia yhteistyömuotoja, kuten esimerkiksi toistuvat iltakoulut, joiden toteutumisesta maakunnan hallitus nyt odottaa. Ahvenanmaa-strategiassa viitataan myös kansalliskielistrategiaan, jossa muun muassa todetaan, että: "Ahvenanmaan osalta on olennaista, että kansalliskielistrategiassa turvataan mahdollisuus asua Ahvenanmaalla ja työskennellä sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa, sekä hyödyntää julkisia palveluja Ahvenanmaalla ilman suomen kielen taitoa. Suomen valtiolla on velvollisuus kyetä vastaamaan yksikielisen ruotsinkielisen väestön tarpeisiin niin Ahvenanmaan maakunnassa kuin muuallakin Suomessa samalla tavoin kuin yksikielisen suomenkielisen väestön, joka ei osaa ruotsia. Tämä on tärkeää oikeusvarmuuden kannalta." Maakunnan hallitus korostaa sen tärkeyttä, että valtakunnan viranomaiset noudattavat kielisäännöksiä Ahvenmaan osalta.

Muilta osin maakunnan hallituksella ei ole erityisiä näkemyksiä vuosikertomukseen liittyen.

Varamaneuvos

Harry Jansson

Vanhempi oikeusasiantuntija

Niclas Slotte